

РЕФЕРАТ ПО БЪЛГАРСКА СТОПАНСКА ИСТОРИЯ

В историята на българския народ Възраждането се разглежда като епоха на преход от Средновековието към Новото време. В рамките на възрожденската епоха се осъществяват радикални промени в стопанския, социалния, духовния и политическия живот на българите, които създават благоприятни предпоставки за постепенното преодоляване на изостаналостта и изолираността на българското общество от модерната европейска цивилизация. Основа на иновационните процеси в българските земи е постепенното капитализиране на икономическите отношения в Османската империя. Под влиянието на сложен комплекс от вътрешни и външни фактори, производството и търговията в българските земи видимо нарастват. Настъпват осезаеми изменения и в организацията на производствената дейност. Появяват се манифактурното и фабричното производство. Разширява се стокообменът с големите европейски държави. Оформят се многобройни български търговски колонии в различни градове на Южна Русия, Влашко, Средна Европа. Чувствително се увеличават и материалните възможности на заможните българи. Стопанският просперитет от своя страна пък създава реални предпоставки за оформянето през XVIII и XIX в. на възрожденската буржоазия. Заражда се и националната интелигенция.

Зараждането на буржоазията в страната не само обуславя развитието на икономиката, но също така е и предпоставка много млади българи да търсят образование и знания извън България, което има съществен принос за бъдещето на пазара. Защото със задълбочаването на модернизацията на икономиката по българските земи българският буржоа започнал да изпитва и потребност от съвременни и научни знания, каквито българското килийно училище не било в състояние да му даде.

Този пример се оказал заразителен и за много млади и заможни българи, които решили да използват знанията си и опита си с цел да бъде създадено и модерно българско образование. Така самата професионална ангажираност и потребностите на българския възрожденски буржоа се превръщали в още едно допълнително условие, благоприятстващо за новобългарската просвета.

Като вижда предпоставка за състоянието и масовизирането на това движение може да се смята започналата в началото на XIX в. ера на реформите в Османската империя, известна в научната литература с термина Танзимат. Чрез тези реформи централната власт в Цариград се опитвала да модернизира Османската държава по Европейски образец и тъкмо в този контекст се създаде необходимата законодателна

ниша, позволяваща на просветните християнски народи да се борят легално и законно за своята църква и културно-просветна автономия. От особено значение в тази връзка се оказали султанските реформаторски актове от 1839 и 1856 г., известни като Гюлхански Хатишериф и Хатихумаюн. Гюлханският хатишериф прокламира равенство между всички поданици на империята. Според него животът, честта и имотът на гражданите в Турция са неприкосновени. Гарантират се още свободата на вероизповеданието, справедливото разпределение на данъците, намаляването продължителността на военната служба, новият начин за рекрутиране на армията. На практика Хатишерифа обобщава реформаторската дейност на Махмуд II и очертава направленията, в които тя трябва да продължи. Тъй като обещанията в него са наречени “танзимат-и хайрие”, което означава “добри разпоредби”, периодът на реформите е известен като ера на Танзимата.

Макар много от постановките на Гюлханския хатишериф да остават единствено на книга, в империята се провеждат отделни реформи, които се отразяват благоприятно върху стопанското и политическото развитие на покорените народи. В края на 1839 г. в еялетите и санджаците са формирани съвети, в които са включени и немюсюлмани. Те имат задачата да дават мнение и да участват в местното управление. През май 1840 г. се издава Наказателен закон, който има еднаква сила върху всички поданици на султана. През същата година се променя и механизмът при събиране на данъците. През януари е приет закон, с който на валиите и управителите на санджаци се забранява участието в събирането на налозите. Това право се предоставя единствено на нарочни чиновници, определени от държавата и подчинени на финансовото министерство. Премахва се и се забранява съществуващата по това време система за откупуване на данъците, което облекчава положението на данъкоплатците.

Така че реформите на централната власт създали условия за водачите на българското просветно-културно движение да действат законно и легитимно, а това се отнасяло и до българското църковно национално движение. Именно това обстоятелство според Петър Ников е спомогнало за посочените по-горе движения на българите да се превърнат в масови, общонародни, и да постигнат целите си по мирен път. Но не само това, ролята при създаване на Гюлханския Хатишериф има френската дипломация, но поради консерватизма на турско общество и нрави не се приемат френските политически идеи, като в него преобладават само пожелания -гаранции за сигурността, живота, честта и имотите на всички поданици в империята. С танзимата